



Innovatív terek

STÚDIÓ

Átalakuló közösségi terek és aktivitások / Technológiai fejlődés / Téri-időbeli flexibilitás / Progresszív kísérletek

TÁJKÉP KLÍMAVÁLTOZÁSBAN

Homok(hátság) - sivatag az Alföld tengersík vidékin

KOMPLEX- ÉS DIPLOMATERVEZÉS STÚDIÓK

2022/2023 tavasz





Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék

7	Program
8	Csütörtöki beszélgetések
11	Barkácsolás Basóval
12	Változás és állandóság
15	Aszkézis - elegendő terek
16	Helyszínek
17	1_ "Kéve" Közösségi Ház
18	2_ "Mezőkert" Kereskedőház
19	3_ Tanyasor /// A Helyi Tudás Háza
20	Olvasó









Program

A stúdió tervezési helyszínei a Duna-Tisza közén, a Felső-Homokhátságon azon belül is egy községben, Hernádon található. Arra keressük a választ, hogy milyen összefüggésben vannak a kulturtáj speciális környezeti és kulturális adottságai az épített tér szerkezetével és minőségével? Hogyan befolyásolja az éghajlatváltozás az ember által belakott tér használatát? Milyen innovatív eszközök állnak az építésznek rendelkezésére, hogy az éghajlatváltozás és az ennek következtében kialakuló csapadékhiány hatásait mérsékelni tudják? Milyen lesz a jövő falusi közösségeinek építészete? Hogyan formálódik a jövőben az elvándorlás és a modernizáció következtében rohamos ütemben átalakuló falusi táj képe? Három tervezési helyszínen fogunk dolgozni, melyen három különböző tervezési programot valósítunk meg, egy közösségi házat egy kereskedőházat és egy ifjúsági képzési központot.

Oktatók:

Balázs Mihály DLA	egyetemi tanár
Bartha András Márk DLA	egyetemi adjunktus
Klobusovszki Péter DLA	egyetemi docens
Schrammel Zoltán DLA	egyetemi adjunktus
Zombor Gábor DLA	egyetemi adjunktus

Meghívott építész:

Dévényi Tamás	Budapesti Műhely
---------------	------------------

Fülöpházi buckavidék

Láperdő, turján, Ócsai Tájvédelmi Körzet



Csütörtöki beszélgetések

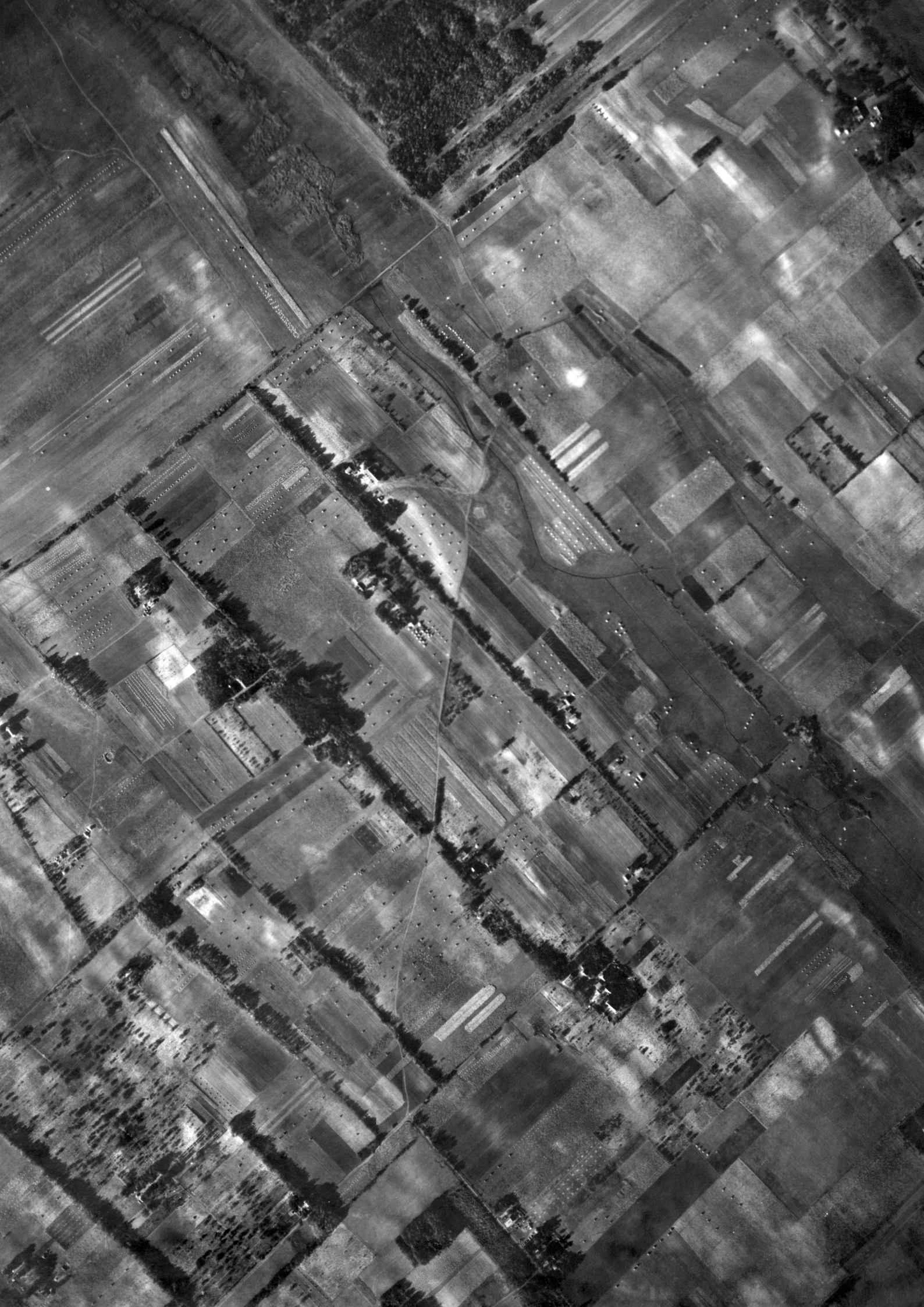
Fenntartható építészet?

Tipológia, topológia, tektonika. Kenneth Frampton ezekkel a fogalmakkal határolja a teret, amiben az építészeti mű születik. Ez a három kategória jelentős átfedésben van a környezetünkben zajló három folyamattal, a népességnövekedéssel, a klímaváltozással és a technológiai forradalmak legújabb hullámával, amennyiben ezek érintik a térhasználat, a helyi tudás és a fejlett technológiák kérdésköreit. A nagy rendszerek mozgásai alapjaiban változtatják meg a kultúrát, de nem szüntetik meg az építés kényszerét. Építeni kell. Nem az a kérdés tehát, hogy fenntartható-e az építészet, hanem hogy időálló-e az értékrendünk, tartható-e az építészettel szembeni elvárásunk? Hogy akarjuk-e csökkenteni a térfoglalásból eredő konfliktusokat, képesek vagyunk-e újrafogalmazni szükségleteinket és józan éssen alapuló közösségi döntéseket hozni? Felismerjük-e végre az építés etikai vonatkozásait, vagy a mértéktelen fogyasztás fenntarthatóságának reményében mindent egy lapra teszünk, a technikai, technológiai felfedezések ígéretére?

Az építészet évszázadokon át a technikáról és az esztétikáról szólt - mára morális kérdés lett.

A komplex tervezés tantárgy keretében ennek a felvetésnek közös végiggondolására hívom a hallgatókat egy olyan tervezési helyszín, a Felső-Homokhátság kapcsán, amihez számos meghatározó élmény köt.

Balázs Mihály DLA
egyetemi tanár





Barkácsolás Basóval

„Ne fáradj követni az ősök lábnyomát. Keresd, amit ők is kerestek!”¹

A felvetett téma széles ívet jelöl ki szellemi értelemben: az egész emberiséget érintő klímaváltozás hatásait és következményeit egy nagyon specifikus, egy nagyon is jól körülhatárolható, konkrét hely kapcsán próbáljuk értelmezni, építészeti döntésekké formálni a félév során. Az építőipar jelentős részben kiváltója is a légkör felmelegedésének, így tervezőként kiemelt feladatunk változtatni ezen. Különösen érzékeny kérdés ez vidéki szituációban, ahol alig néhány évtizede még a fenntartható építés és életmód a hétköznapok valóságából fakadt, és alapjaiban határozta meg a magyar falvak képeinek kialakulását. Egy épület létrehozása anyagi és szellemi értelemben is hosszú távú befektetés, egy ilyen szituációban a fenntartás, későbbi használat, és általában az időbeliség szempontjai alapjaiban kell, hogy meghatározzák az építészeti koncepciót.

Úgy hiszem, hogy érvényes építészeti beavatkozásokat tervezhessünk, a lehető legalaposabban meg kell ismerni a tervezési helyszínnek miliójét.² A megismerés során meg kell határozni épített környezet alakításának csak itt megfigyelhető sajátosságait, építőelemeit. A fenti mottó szellemében, a most is élő építési hagyományokon keresztül kell megértenünk a mögöttük meghúzódó szándékokat és vágyakat.

Cél, hogy olyan szituációkat, épületeket, tereket, HELYEKET hozzunk létre, amelyek segítik az itt élőket a megváltozott körülményekhez való adaptálódásához, közösség fennmaradásához, és fejlődéséhez. Olyan építészeti beavatkozásokat keresünk, amelyek élhetővé és vonzóvá teszik a vidéki életformát a következő generációk számára is. Teret engednek a helyi kezdeményezések részére, előmozdítják a helyi önfenntartó közösség kialakulását. Segítségül, analógiaként hívhatjuk a bricolage³ módszerét, ahol a meglévő, kéznél lévő elemek átértelmezésével, adott igényekre szabva jön létre új mű, egyszerű, újra felhasznált eszközkészlettel.

Bartha András Márk DLA
egyetemi adjunktus

1 Macuó Basó (松尾 芭蕉) 17.századi japán költő verse

2 Tárgyak, jelenségek dolgok összehatása a környezetben, amelyek egy személyt, helyet körülvesznek; amik a közvetlen közelében vannak. Szellemi hatás egy helyen; egy alkotás, hely vagy környezet, közösség bizonyos érzést adó hangulata, kisugárzása. eredete: francia milieu szóból, jelentése „középső hely”, latin: medius + locum töveközl. - Wikiszótár

3 barkácsolás, buherálás művészi gyakorlata: Claude Lévi-Strauss – La Pensée Sauvage, 1962

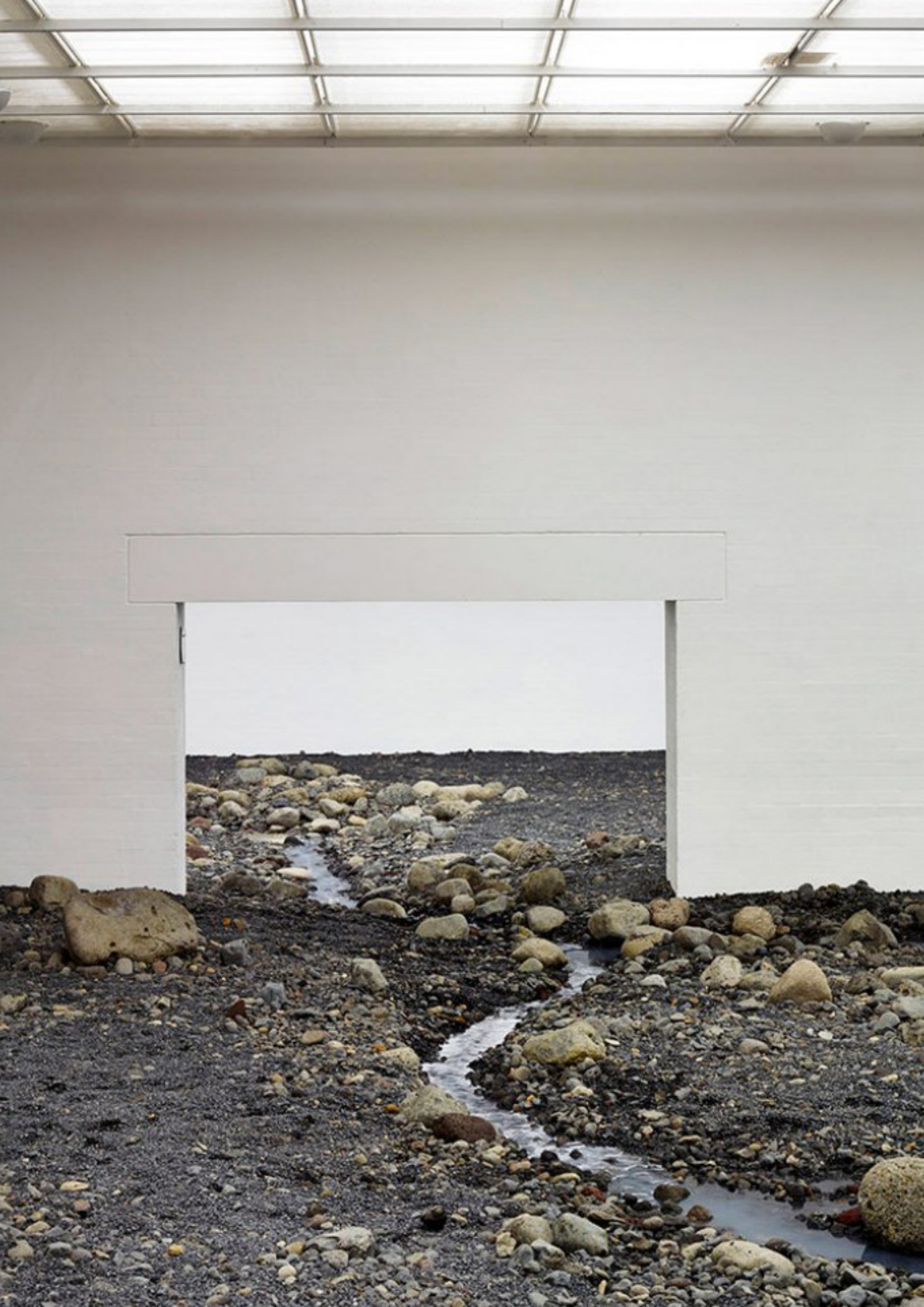
Dall-e mesterséges intelligencia által generált kép a témával kapcsolatos kulcsszavakra



Állandóság és változás

A Homokhátság kialakulásában az Ős-Duna által lerakott hordakék döntő szerepet játszik. A szabályozás eljöveteleig a rendszeres áradások következtében hol teljesen, hol részben vízzel borított terület volt, létrehozva és fenntartva azt a mocsaras életvilágot, mely a mai napig nyomokban megfigyelhető, otthont és búvóhelyet adva mind az embernek, mind az élővilágnak. Az ember árvízvédelmi beavatkozásai, - melyek közel két évszázada kezdődtek - a vizes élőhelyek és a talajvízszint drámai csökkenését eredményezték, lehetővé téve a talaj szikesedését és a szél felszínformáló tevékenységét. A mai napig a vízvilághoz hasonló, állandóan változó felszíni formákat hozva létre. A ember tájalakító tevékenysége a mezőgazdasági művelés és az erdőtelepítés részben ezek stabilizálást célozza. A változások intenzitása és gyakorisága nem csak a vidék természeti, de társadalomtörténetében is jelentősek. A tatárjárást, majd a török hódoltságot követő időkben több ízben különböző kultúrájú népesség telepedett meg itt. A modern korban a népességszámot jellemző változékonyság a felnövekvő főváros közelsége folytán egyre fokozódott. A közelmúltban bekövetkezett globális változások, mint az ember tevékenységének kiterjedése a teljes természeti tájra, az éghajlatváltozás, a városiasodás csak felerősítették a környezetben és a társadalomban végbemenő változások gyorsaságát és kiszámíthatatlanságát. Rövid és hosszú időléptékekben is a változás állandó impulzusait tapasztaljuk, ellenreakcióra késztetve az élő és élettelen környezet elemeit. A bensőséges, olykor kiábrándító tájkép időtelensége illúzió csupán. Az igazi kihívás az, hogyan viszonyul az építészet a környezet változó karakteréhez? Mely paraméterekhez való alkalmazkodás bír jelentős befolyással az épületek jövőjére, élettartamára, tartósságára? Mennyiben kell átgondolnunk, hogy az épületet a helyből kibomlónak, annak összes adottságával együtt képzeljük el, ha ezek az adottságok elvesztik állandóságukat, melyet a múltban tulajdonítottunk nekik?

Klobusovszki Péter DLA
egyetemi docens





Aszkézis – elegendő terek

Minden egyedi létező rendelkezik elemi kiterjedésének megfelelő téri szükséglettel és lényegéhez tartozó szubsztanciális térrel. A kettő közötti mező, melyet az építészet szabadon bebolyonghat.

Jóléti korunkban a szubsztanciális határ túlságosan kitolódott, az építészet játéktere ennek megfelelően zavarba ejtően tágassá vált, elemi szükségleteinket nem is vizsgáljuk, bőségesek a tartalékok, bőségesek a készletek.

Illusztrációként szolgáljon egy személyes élmény: húsz éve az Egyiptom Keleti-sivatagában, Bir-Minih elhagyott oázisában jártam egy régész kutatócsoporttal. Esténként, az izzasztó sivatagi munka után bőségesnek tűnt fél palacknyi víz egy teljes zuhanyzáshoz. Hajmosással. Ma ennek ötvenszeresét fogyasztom el naponta.

Foglalkoztat a kérdés: amennyiben a kiterjedés nem csak fizikai, hanem szellemi, úgy hogy lehet rászűkülni kollektív és személyes lehetőségeinkre. Hogyan lehet létrehozni tereket, térhasználói kötődéseket, melyek szimbiotikus összefüggésbe hozzák az épített világ szereplőit. Hogy lehet megtalálni az elegendőt, mely térben és időben megosztva, beosztva, felosztva átfedésekkel, áthallásokkal és átmenetekkel megteremti azt a komplex téri világot, mely képes többféle feladatra, felkészült minden élethelyzetre, de leginkább: rólunk szól, a belső, fonódásokkal teli világunkat jeleníti meg, életre írt lelemény. Innováció – ha úgy tetszik.

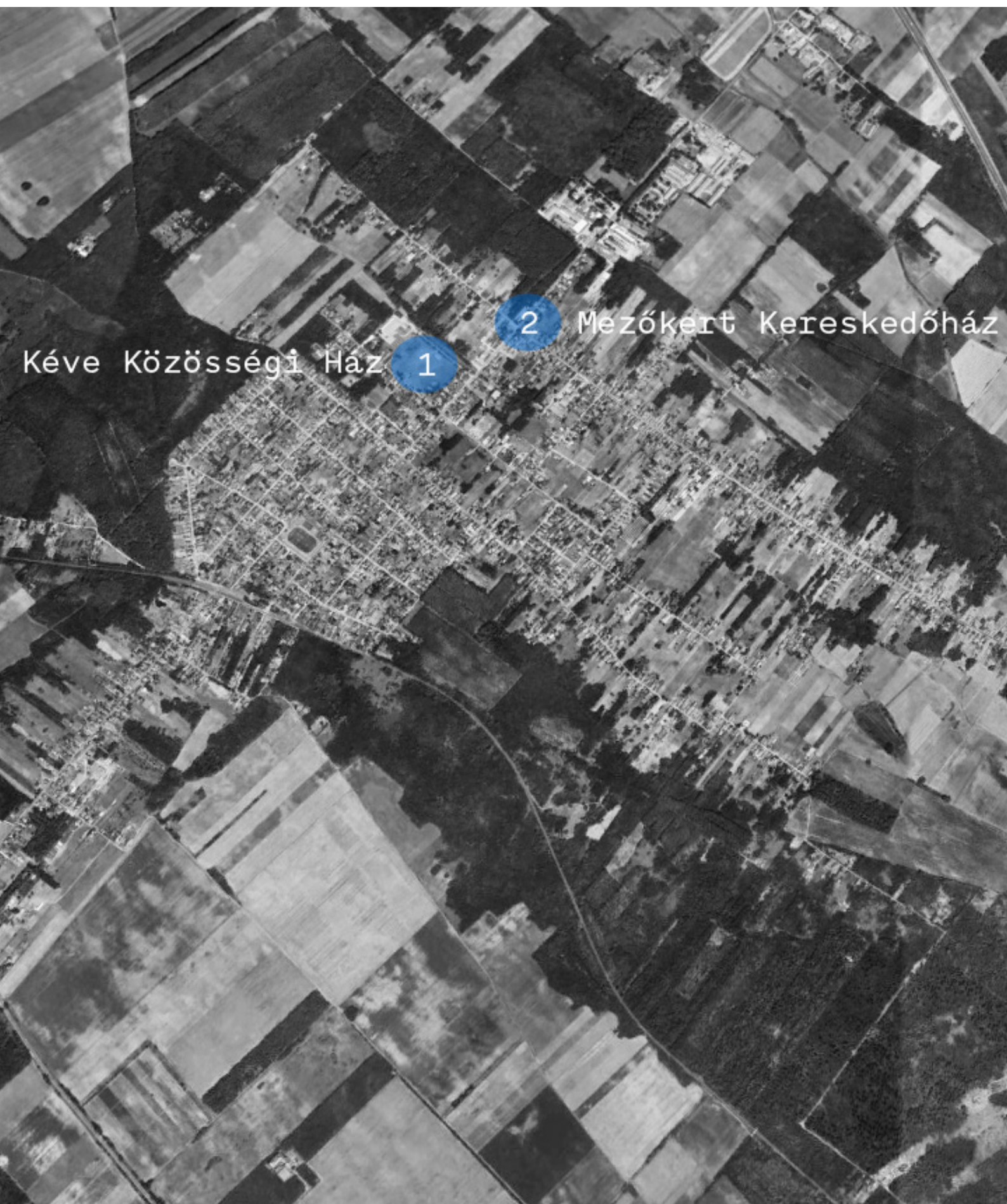
Életvitelünk, lábnyomaink, gyűjtött hulladékaink, káros kibocsátásaink teszik a dolgukat. Semmi nem változhat, míg meg nem találjuk belső forrásainkat, elemi szükségleteink és összefüggéseink belső magvát, amelyre aztán újra elkezdhetünk építeni. Ennek modellje, telepszerűen létrehozott házaink fordított kolonizációt valósítanak meg: megteremtik azt a belső tájat, mellyel nekünk van dolgunk, mely közvetlen hozzánk tartozik, melynek művelése, belső áramlásai a mi felelőségünk. A mi kertünk világa.

Zombor Gábor DLA
egyetemi adjunktus

Olafur Eliasson: River bed, Louisiana, Denmark, 2014



Helyszínek



Kéve Községi Ház 1

2 Mezőkert Kereskedőház

An aerial photograph of a rural landscape, showing a large rectangular building complex with a white border, surrounded by fields and roads. The building complex is the central focus, with a grid-like pattern of smaller structures inside. The surrounding area consists of various agricultural plots, some with trees, and a network of roads and paths. The overall scene is captured in a high-angle, top-down perspective.

3

A Helyi Tudás Háza

01 – „Kéve” Közösségi Ház

Hernád

Köztársaság út, Lugas dűlő és a Keltető út által határolt terület

A kéve név a részek egységbe rendeződésére utal. Hernád sokszínű település, lakói az elmúlt évszázad során a Kárpát medence falvaiból-városaiból és Európa más régióiból ide érkező, itt letelepedő családok. A szocializmus idején felszámolt Felső-Hernádi tanyavilág lakóinak jó része is itt talált új otthonot. A kulturális gazdagság egységes hagyománykincs hiányában itt inspiráló sokféleséget is jelent. Civil szervezetek, egyesületek, sportkörök képviselik a helyüket kereső közösségeket.

A tervezési program hat-nyolc egyesület és más kisközösség számára teremt otthonot. A program fő eleme egy aula, olyan közösségi mozgástér, amely alkalmas nem versenyszerű sportolásra éppúgy, mint ünnepélyek, társadalmi események befogadására. A tervezett alapterület összesen nettó 600-800 m²

Trial pálya a Keltető út mellett

Játszótér a Köztársaság út felől





Ø2 – "Mezőkert" Kereskedőház Fő út 181.

A Köztársaság út - Fő út kereszteződése a település központja. Valaha itt működött a Mezőkert, ahol a magángazdálkodók terményeiket begyűjtötték, de itt volt a tüzelő- és építőanyag kereskedés is és más, fontos, alapvető cikkek árúsító boltok. A tervezési program egy új típusú piac tervezésére irányul, ami nem csak anyagi javak, hanem szellemi „termékek” gyűjtő- és elosztóhelye is. Erős túlzás, de az előképek keresése akár visszavezethet a krakkói posztócsarnokhoz, ami a kereskedésen túl fontos közösség-szervező tér is volt. Tíz-tizenkét kis üzlet, iroda, árubemutató/kiállítótér alkotja a programot, amik egységes szerveződése révén kialakul egy fedett utca, közösségi rendezvények számára is alkalmas formában. A tervezett alapterület összesen nettó 600-800 m²





03 – Tanyasor /// A Helyi Tudás Háza

Az egykori Felső-Hernádi tanyavilág sokszínű kulturális hagyományaira épülő újszerű épületcsoport. A tanyavilág hányavetett sorsú, de valamilyen csoda folytán megmaradt két sváb-háza (König és Svaldi tanya) alkotja az épületegyüttes két elemét. Ez a két épület egy olyan történelmi időszak tanúja, amely korban a természetben élő ember még érezte, értette és használni tudta a hely adottságait. A természeti és kulturális körülmények mára megváltoztak, de a korábbi tapasztalat tanulságai még felidézhetőek, új tudások alapjául használhatók. „In novare” - megújulásban (élni) - ez a stúdió mottója is és ezt a célt fogalmazza meg ez a program is.

Autonóm ház. A településtől távol lévő hely nem rendelkezik a modern kor megszokott kényelmével. Villany kivételével más közmű nincs, a földúton megközelíthető hely ezért önellátó kell legyen.

A funkcionális program három elemből áll, ebből kettő a meglévő parasztházakban kap helyet (szállás, étkezés). A harmadik, tervezendő épület egy tudástér, ami mindenek előtt oktatási célokat szolgál. A természeti környezetben szerzett élmények feldolgozása, ismeretterjesztő előadások és túrák szervezése történhet ebben a térben. A tervezett alapterület összesen nettó 200-300 m²



Kaldenecker (Svaldi) Ferenc és családja tanyája 1945-ben

Schwaldi tanya 1937-ben. Ülnek (balról Jobbra) id. Kaldenecker Istvánné (Schenk Katalin), Schenk Györgyné (Kaldenecker Mária), id. Kaldenecker István.

Fent (balról-jobbra) Kaldenecker Ferenc, kerékpárral Kaldenecker György és ifj. Kaldenecker István.



Olvasó

Hely

- Hernád
- Hernád (wikipédia)
- CZAGÁNYI László: Elfelejtett hernádi hétköznapok. I.könyv, II. könyv, III. könyv
- Duna-Tisza közti homokhátság
- SZTRINKÓ István: Népi építészet a Duna-Tisza közén(pdf)
- Kiskunsági Nemzeti Park

Építészeti látnivalók

- Premontrei Kolostor (1560 óta református templom) Ócsa
- Ócsai tájház
- Öreghegyi pincesor, Ócsa
- Balázs Mihály: Szent Család Közösségi ház, Hernád, 2010
- Árkai Bertalan: Római katolikus templom, Hernád, 1961
- LANTOS Edit: Enumeratio és ékesség Árkay Bertalan 1945 utáni (usque) 12 temploma (pdf)

Klíma

- BEHRINGER, Wolfgang: A klíma kultúrtörténete. Corvina Kiadó, 2010
- Civilizációs összeomlás jön, vagy újfajta jólét? Tudós érvek ütköznek a 24.hu világvége-vitájában
- Ask nasa climate!

Fenttarthatóság, ökológia

- LUHMANN, Niklas: Ökológiai kommunikáció; Képes-e felkészülni a modern társadalom az ökológiai veszélyekre? Budapest, Akadémiai Kiadó, 2010
- SCHUMACHER, Ernst F., A kicsi szép - Tanulmányok egy emberközpontú közgazdaságtanról. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1991
- LOVELOCK, James: Gaia A földi élet egy új nézőpontból. Budapest, Göncöl Kiadó, 1990
- LOVELOCK, James: Gaia halványuló arca; Utolsó figyelmeztetés. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2010

Társadalom

- ZÁVADA Pál: Kulákprés. Magvető Kiadó, 2016
- TAMÁSKA Máté: A vidéki tér emlékezete - Az építészeti formaképződéstől a kulturális örökségalkotásig, Nagykarcsony, Sukoró és Tiszafüred esettanulmányával, Martin Opitz Kiadó, Budapest, 2011
- A világ közepe mindig ott van, ahol a vidéki ember él (Móricz-Sabján Simon: Árnyéksáv)

Építészet

- BARBER, Daniel A.: Modern Architecture and Climate: Design before Air Conditioning. Princeton University Press, 2020 (Tsz)
- GUTIÉRREZ, Rosa Urbano - HIDALGO, Laura de la Plaza: Elements of Sustainable Architecture, Routledge, Oxon, 2020 (Tsz)
- OMA/AMO: Countryside: The Future, kiállítás a Solomon R. Guggenheim Múzeumban (2020.02 20-08.14) - Katalógus (Tsz)
- Architects Journal, AJ 20.10.22: Climate crisis
- SIMON Mariann, Az ökológikus gondolkodás és a századvég építészeti elmélete, kandidátusi értekezés, Budapest, BME, 1994
- LÁNYI Erzsébet: Környezettudatos épített környezet - a modellváltás elvei és építészeti eszközei, PhD dolgozat, 2011
- DUDICS Krisztián: Ökológikus építészet felé - Mit tanulhat az építészet az ökológiától - és mit tehet érte? DLA dolgozat, 2014



**Soha nem tudsz megváltoztatni dolgokat
az által,
hogy harcolsz a létező valóság ellen.
Hogy megváltoztass valamit,
építs egy új modellt,
ami elavulttá teszi a már létezőt.**

Richard Buckminster Fuller

